

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ
ΜΟΥΣΕΙΩΝ & ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
& ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ

ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ

TICCIH
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΠΕΡΙΒΑΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ

ΑΙΓΙΔΑ

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

webinar

“ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ”

22.09.2022 - 23.09.2022 - ΚΑΒΑΛΑ

ώρα έναρξης: 9:00 π.μ.

Διοργάνωση: **ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
& ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ / ΥΠΠΟΑ**
με συνδιοργανωτή το **ΔΗΜΟ ΚΑΒΑΛΑΣ**
υπό την αιγίδα της **ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΔΗΜΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ (Κ.Ε.Δ.Ε.)** και την
υποστήριξη του **ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ TICCIH** και του
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΕΤ

Σύνδεσμος (link) παρακολούθησης:

<https://www.youtube.com/channel/UC6n5Na8cxa0Seem7C78ZEdw/live>

Σύνδεσμος (link) δήλωσης συμμετοχής:

<https://forms.gle/E6d5nhchYtzzW6bH6>

Φωτογραφία: Στέργιος Καραβάτος

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΗΜΕΡΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ 2022:
«Βιώσιμη Πολιτιστική Κληρονομιά - Διατηρώντας το παρελθόν
για τις μελλοντικές γενιές»

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ
VAULT OF INDUSTRIAL DIGITAL ARCHIVES

“Το έργο της ΒΙΔΑ ως εργαλείο αξιοποίησης της ελληνικής βιομηχανικής κληρονομιάς για την ενδυνάμωση της περιφερειακής ανάπτυξης”.

Εισηγήτρια: Μαριλένα Βακαλοπούλου, Πολιτισμιολόγος - ερευνήτρια Β.Α.
(ΒΙ.Δ.Α. ΑΜΚΕ),
E-mail: vidaomada@gmail.com

Η ομάδα ΒΙΔΑ (Βιομηχανικά Δελτία Απογραφής) με τη δημιουργία της από το 2017, ήρθε να καλύψει το κενό που υπήρχε στην έλλειψη μιας ενιαίας και συνολικής καταγραφής της ελληνικής βιομηχανικής κληρονομιάς. Λειτουργώντας με μόνη την εθελοντική συμμετοχή ανθρώπων που είχαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την βιομηχανική αρχαιολογία, δημιούργησε μία ελεύθερα προσβάσιμη ψηφιακή βάση δεδομένων με κάθε είδους αναζητήσεις των βιομηχανικών κατάλοιπων στη χώρα μας. Στην πραγματικότητα, είναι η μόνη ανοιχτή και διαδραστική βάση δεδομένων για τη βιομηχανική κληρονομιά στην Ελλάδα σήμερα.

Το 2021 η ομάδα, μετεξελίχθηκε σε έναν Αστικό Μη Κερδοσκοπικό Οργανισμό, με στόχο την ενδυνάμωση, τη διεύρυνση και την αποτελεσματικότερη προώθηση και ανάπτυξη του τομέα της ΒΑ στην Ελλάδα, μέσα από ποικίλες δραστηριότητες, πχ έργα και συνεργασίες με ακαδημαϊκές ή επαγγελματικές ομάδες, συνέδρια, δημοσιεύσεις και βιομηχανικές περιηγήσεις. Συνεργάζεται με φορείς, οργανώσεις, επιχειρήσεις και άτυπες ομάδες σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Συγκεκριμένα η ΒΙΔΑ είναι ενεργό μέλος του TICCHI Ελλάδας, ενώ είναι αναγνωρισμένος φορέας από το ΥΠΠΟΑ.

Το έργο που έχουν αναλάβει τα Βιομηχανικά Δελτία Απογραφής (ΒΙΔΑ) έχει ως στόχο, αφενός την έρευνα, καταγραφή, τεκμηρίωση και διάσωση (σε φυσική ή ψηφιακή μορφή) της ελληνικής βιομηχανικής κληρονομιάς, και αφετέρου την ευαισθητοποίηση του κοινού και του κράτους και, τελικά, τη συμβολή της ΒΙΔΑ στη διατήρηση ή και την αξιοποίηση, σε ένα ευρύτερο στάδιο του ιστορικού αυτού τομέα, που αντανakλά ουσιαστικά την ιστορία της ελληνικής οικονομίας των τελευταίων 150 χρόνων, σε υποδομές, τεχνολογικό εξοπλισμό, τρόπο και μεθόδους εργασίας.

Η βιομηχανική μας κληρονομιά περιλαμβάνει μια πολυμορφία καταλοίπων – χώρων, συγκροτημάτων, κατασκευών και μηχανημάτων – ως απόδειξη της διαδικασίας εκβιομηχάνισης που έλαβε χώρα στην Ελλάδα από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα έως τα τέλη του 20ού αιώνα.

Στρατηγοπούλου 7 & Μαυρική 11, 11472 Αθήνα
+30 6947005578
vidaomada@gmail.com

Δεν περιλαμβάνει όμως μόνο μνημεία και υλικά κατάλοιπα του παρελθόντος, αλλά και γνώσεις, εμπειρίες ανθρώπων και εργαζόμενων, ιδέες και αντιλήψεις, τα άυλα στοιχεία του βίου.

Η ΒΙΔΑ ιδρύθηκε με τη συνειδητοποίηση ότι, παρά τα επιτεύγματα για τη διατήρηση και αξιοποίηση της βιομηχανικής κληρονομιάς στην Ελλάδα τα τελευταία σαράντα χρόνια, με κάποια καλά παραδείγματα, όπως αυτά της Τεχνόπολης στο Γκάζι, την ψηφιακή πλατφόρμα ξενάγησης στα βιομηχανικά ίχνη της Νάουσας (όπως αναπτύχθηκαν νωρίτερα από τους συνάδελφους-εισηγητές Μαρία Φλώρου και Βάλια Αμοιρίδου με τον Γιώργο Αδαμίδη), υπάρχουν ακόμη πολλά που πρέπει να γίνουν. Σε έναν συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο - ειδικά μετά την πανδημία - μια κατάσταση που θέτει νέες προκλήσεις και απαιτεί νέες μεθόδους, προσεγγίσεις και πρακτικές για τη διαφύλαξη της βιομηχανικής κληρονομιάς σε όλες τις υλικές και άυλες πτυχές της, γίνεται ολοένα και πιο ξεκάθαρο πως ο ρόλος της κληρονομιάς αυτής φέρει σημαίνοντα και ποικίλα οφέλη στην επίτευξη κοινωνικής συνοχής και ευημερίας στις σύγχρονες κοινωνίες. Παρατηρείται λοιπόν, ότι η βιομηχανική κληρονομιά, τα υλικά και άυλα στοιχεία του πολιτισμού που άφησαν πίσω τους οι προηγούμενες γενιές, δίνει στους ανθρώπους μια βαθιά σύνδεση με την ιστορική εξέλιξη που έχει το κάθε βιομηχανικό κατάλοιπο στην οικονομική και κοινωνική ιστορία του κάθε τόπου. Δημιουργεί δεσμούς μεταξύ τους και με το παρελθόν και τους καθοδηγεί προς το μέλλον.

Το αποτέλεσμα του έργου της ΒΙΔΑ – και η κύρια καινοτομία της – είναι η ιστοσελίδα της (<https://vidarchives.gr>), η οποία περιλαμβάνει μια ελεύθερα προσβάσιμη βάση δεδομένων με πληροφορίες που υποβάλλονται από εθελοντές από όλη την Ελλάδα και στη συνέχεια μεταφέρονται στη βάση δεδομένων αφού τεκμηριωθούν και συμπληρωθούν με περαιτέρω πληροφορίες υπό την επίβλεψη της διεπιστημονικής ομάδας της ΒΙΔΑ. Τα Δελτία έχουν τη δυνατότητα να εμπλουτίζονται διαρκώς. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της εφαρμογής είναι ο διαδραστικός χάρτης (<https://vidarchives.gr/reports>), στον οποίο καταγράφονται και «καρφίτσωνονται» τα βιομηχανικά μνημεία ανά περιοχή. Πρόκειται δηλαδή για μία χαρτογράφηση που διευκολύνει να εντοπιστούν οι περιοχές της χώρας με ιστορικό βιομηχανικό ενδιαφέρον, ανά περιφέρεια, ανά κατηγορία βιομηχανικών κλάδων καθώς και απλή αναζήτηση των αντίστοιχων εργοστασίων, στοιχεία που βοηθούν στον όποιο αναπτυξιακό σχεδιασμό σε

τοπικό επίπεδο καθώς και τη μελλοντική ενασχόληση με το θέμα από εξειδικευμένους ερευνητές μέχρι και απλούς πολίτες.

Μέχρι σήμερα, στο ψηφιακό αποθετήριο της ΒΙΔΑ, έχουν καταγραφεί 2270 δελτία στις 52 περιφερειακές ενότητες της Ελλάδας, που καλύπτουν 149 κατηγορίες οικονομικής δραστηριότητας (π.χ. βιομηχανίες τροφίμων, ορυχεία, μεταποιητικές επιχειρήσεις, κλωστοϋφαντουργίες, καπναποθήκες, σιδηροδρομικά δίκτυα, λιμενικές εγκαταστάσεις κ.ά.). Οι καταγραφές αυτές αφορούν κτίρια και υποδομές από το 1860 έως το 1980, καθώς και κτίρια και εγκαταστάσεις της προβιομηχανικής περιόδου. Εκτός της ιστορικής τεκμηρίωσης τα δελτία περιέχουν στοιχεία με τη μορφή πολυμέσων (βίντεο, φωτογραφιών, συνεντεύξεων, βιβλιογραφικών καταγραφών κ.ά.)

Πέραν της καταγραφής, ως βασικής εργασίας της ΒΙΔΑ, ένας ευρύτερος σκοπός της, είναι η ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας με την ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών που ενδιαφέρονται για τη βιομηχανική κληρονομιά, την προστασία και βιώσιμη αξιοποίησή της, με τη δημιουργία ενός δικτύου ανταλλαγής και συνεργασίας μεταξύ τοπικών αρχών και του ευρύτερου κοινού.

Με όλα τα παραπάνω που προανέφερα, το έργο της ΒΙΔΑ αποτελεί τη θεμελιακή βάση για την ανάδειξη της κοινωνικής και οικονομικής διάστασης της βιομηχανικής κληρονομιάς στον ευρύ πληθυσμό αλλά και κρίσιμο ως στοιχείο για την ανάπτυξη του βιομηχανικού τουρισμού και στην Ελλάδα, όπως συμβαίνει σε πολλές χώρες με βιομηχανική κληρονομιά, ιδιαίτερα στην Ευρώπη. Η πρότασή μας αυτή έρχεται να αξιοποιήσει προς χάριν της περιφερειακής ανάπτυξης και της ανάδειξης της χώρας μας ως έναν νέο βιομηχανικό τουριστικό προορισμό. Αξιοποίηση που θα ενισχύσει την τοπική οικονομία αξιοποιώντας τον βιομηχανικό αρχαιολογικό πλούτο και την περιφερειακή ανάπτυξη των περιοχών. Μέσα από οργανωμένες βιομηχανικές περιηγήσεις κάθε είδους, που θα εστιάζουν στην εξοικείωση αρχικά του τοπικού πληθυσμού με τους βιομηχανικούς χώρους, την οικονομική ιστορία του κάθε βιομηχανικού κατάλοιπου και τις αξίες της βιομηχανικής κληρονομιάς.

Η ανάπτυξη του βιομηχανικού τουρισμού στην Ελλάδα, μπορεί να αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα, αφενός για την προώθηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη σημασία των βιομηχανικών καταλοίπων σε μια πόλη και αφετέρου, την ανάγκη ενσωμάτωσης των αξιών της βιομηχανικής κληρονομιάς στις ευρύτερες πολιτικές ανάπτυξης μιας περιοχής, με ποικίλα έργα αστικής ανάπλασης και αξιοποίησης, για την εξάλειψη του κινδύνου εγκατάλειψης και απαξίωσης τόσο των βιομηχανικών καταλοίπων όσο και των περιφερειακών τοπικών κοινωνιών.

Μέσα από τις περιηγήσεις, την επαφή με τον κόσμο, όσο και μέσα από τις καταγραφές, γίνεται όλο και περισσότερο αντιληπτό το γεγονός της αναγκαιότητας της γνώσης της οικονομικής και αρχιτεκτονικής ιστορίας κάθε περιοχής, κάθε πόλης, καθώς όχι μόνο αποτελούν ευκαιρίες εμβάθυνσης στο παρελθόν αλλά και προβληματισμού ως προς την ανάπτυξη και το παραγωγικό μέλλον ενός τόπου. Και αυτό είναι ένα θέμα ευρύτερης συζήτησης με την κοινωνία, τους οικονομικούς παράγοντες και τους αρμόδιους θεσμικούς φορείς της πολιτείας. Σε αυτό το διάλογο της περιφερειακής ανάπτυξης η ΒΙΔΑ δηλώνει παρούσα και θα αποδώσει τις γνώσεις και την εμπειρία της για την ενδυνάμωση και την πολυποίκιλη διάσταση που μπορεί να έχει η βιομηχανική αρχαιολογία και ο βιομηχανικός τουρισμός στην οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας.